EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 8.10.2019
COM(2019) 454 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o potravinách a složkách potravin ošetřených ionizujícím zářením v letech 2016-2017

OBSAH

1. SHRNUTÍ 2
2. SOUVISLOSTI 3
3. SCHVÁLENÉ OZAŘOVNY 4
4. VÝSLEDKY KONTROL PROVEDENÝCH V OZAŘOVNÁCH V OBDOBÍ 2016–2017 4
5. VÝSLEDKY KONTROL VE FÁZI UVÁDĚNÍ NA TRH 5

1. SHRNUTÍ

Podle čl. 7 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/2/ES ze dne 22. února 1999 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se potravin a složek potravin ošetřovaných ionizujícím zářením[1] členské státy Komisi každoročně sdělí:

– výsledky kontrol provedených v ozařovnách, mimo jiné zejména pokud jde o kategorie a množství ošetřených potravinářských produktů a použité dávky, a
– výsledky kontrol provedených u výrobku ve fázi uvádění na trh.

Komise v souladu s požadavky čl. 7 odst. 4 uvedené směrnice v *Úředním věstníku Evropské unie* zveřejní:

– podrobné údaje o schválených ozařovnách v členských státech a všechny změny jejich postavení,
– zprávu vycházející z údajů poskytnutých každoročně vnitrostátními orgány dozoru.

Tato zpráva se vztahuje na období od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2017. Obsahuje souhrn informací, které Komisi zaslalo 28 členských států v roce 2016 a 27 členských států v roce 2017. Malta za rok 2017 žádné údaje nepředložila.

Období: **1. 1. 2016 – 31. 12. 2017**

Dotčené země: Členské státy EU a státy ESVO

Zdroj: 28 členských států a Norsko

Ozařovny:

– Počet vybavených zemí: 14 členských států a Norsko
– Počet schválených ozařoven: 24
– Počet uzavřených ozařoven: 2
– Počet zemí, které ozařují: 10 členských států a Norsko

Údaje o ozařování:

– Množství ozářených výrobků: 10 211 tun (–11,4 %) v porovnání s průměrem za rok 2015
– Nejčastěji ozařované komodity: žabí stehýnka (57 %) a sušené aromatické byliny, koření a zeleninové ochucovací přípravky (20,77 %)
– Hlavní místa ozařování: Belgie (68 %) a Nizozemsko (13 %)

Kontroly ve fázi uvádění na trh:

– Počet analyzovaných vzorků: 11 162
– Počet nevyhovujících vzorků: 87 (0,8 %)
– Nejčastěji analyzované komodity: byliny a koření (42 %), obiloviny, semena, zelenina, ovoce a výrobky z nich (22 %)

[1] Úř. věst. L 66, 13.3.1999, s. 16.

2. SOUVISLOSTI

Ozařování potravin je ošetření potravin určitým druhem záření, které je známé jako ionizující záření. Radiační energie má odlišné vlnové délky a stupně výkonu a mizí, když je odstraněn zdroj energie. Ozařování se používá pro sanitární a rostlinolékařské účely k usmrcování bakterií (jako je *Salmonella*, *Campylobacter* a *E. coli*), které mohou způsobovat otravu potravinami, a k odstraňování organismů škodlivých pro rostliny či rostlinné produkty, jako je hmyz a jiné škodlivé organismy. Používá se také k oddálení zrání plodů a k zastavení rašení nebo klíčení zeleniny (např. v případě cibule a brambor) a v konečném důsledku k prodloužení doby skladovatelnosti potravin. Ozařování potravin nemůže nahradit řádné zacházení s potravinami a ozářené potraviny stále vyžadují vhodné chlazení a případně musí být před spotřebou uvařeny.

Regulační rámec EU pro ozařování potravin („směrnice o ozařování potravin“) tedy sestává ze:

– směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/2/ES (rámcová směrnice) ze dne 22. února 1999 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se potravin a složek potravin ošetřovaných ionizujícím zářením. Uvádí zvláštní ustanovení pro výrobu, marketing a dovoz ošetřených potravin a složek potravin.

– směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/3/ES (prováděcí směrnice) ze dne 22. února 1999 o stanovení seznamu Společenství potravin a složek potravin ošetřovaných ionizujícím zářením[2]. Tento seznam v současné době zahrnuje jednu kategorii potravin: sušené aromatické byliny, koření a zeleninové ochucovací přípravky. Seznam vnitrostátních povolení pro potraviny a složky potravin, které mohou být ošetřeny ionizujícím zářením, zveřejňuje Evropská komise v *Úředním věstníku Evropské unie*[3].

Potraviny a složky potravin smějí být ozařovány pouze ve schválených ozařovnách. Ozařovny v EU schvalují příslušné orgány členských států. Podle čl. 7 odst. 3 směrnice 1999/2/ES mají členské státy povinnost předat Komisi seznam svých schválených ozařoven.

Všechny ozářené potraviny nebo potraviny obsahující ozářené složky potravin musí být ošetřeny (ozářeny) pouze ve schválených zařízeních. Seznam schválených ozařoven v členských státech zveřejňuje Komise v *Úředním věstníku Evropské unie*[4].

Podle článku 6 směrnice 1999/2/ES musí být každá ozářená potravina nebo ozářená složka použitá jako směsná složka potravin označena slovy „ozářeno“ nebo „ošetřeno ionizujícím zářením“.

S cílem prosadit používání správného značení nebo umožnit zjištění neschválených produktů standardizoval Evropský výbor pro normalizaci (CEN) na základě zmocnění Evropskou komisí několik analytických metod.

[2] Úř. věst. L 66, 13.3.1999, s. 24.

[3] Úř. věst. C 283, 24.11.2009, s. 5.

[4] Úř. věst. C 37, 30.1.2019, s. 6.

3. SCHVÁLENÉ OZAŘOVNY

V současné době je v EU 24 ozařoven. Dvě dříve schválené ozařovny byly v roce 2015 uzavřeny.

Zařízení se nacházejí ve 14 členských státech: pět ve Francii, čtyři v Německu, po dvou v Bulharsku, Nizozemsku a Španělsku a po jedné v Belgii, České republice, Chorvatsku, Estonsku, Itálii, Maďarsku, Polsku, Rumunsku a Spojeném království.

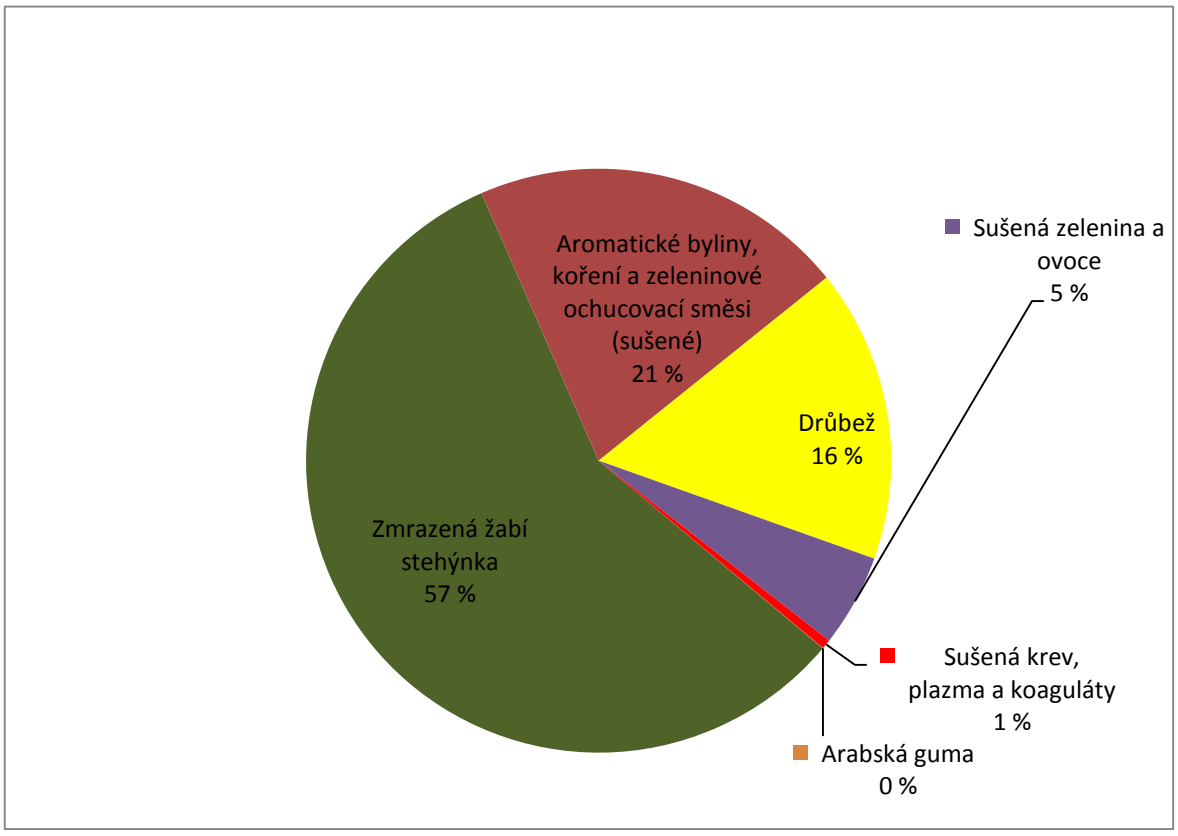
Z těchto 14 členských států vybavených ozařovnami nebyly v období, jehož se týká tato zpráva, žádné potraviny ozářeny v Bulharsku, Itálii, Rumunsku a Spojeném království.

4. VÝSLEDKY KONTROL PROVEDENÝCH V OZAŘOVNÁCH V OBDOBÍ 2016–2017

Ionizujícím zářením byly v letech 2016 a 2017 v členských státech EU ošetřeny výrobky v celkovém množství 10 211 tun. Ošetření probíhalo zejména ve dvou členských státech: v Belgii, která ošetřila dvě třetiny ozářených potravin v EU (68 %), a v Nizozemsku (13 %).

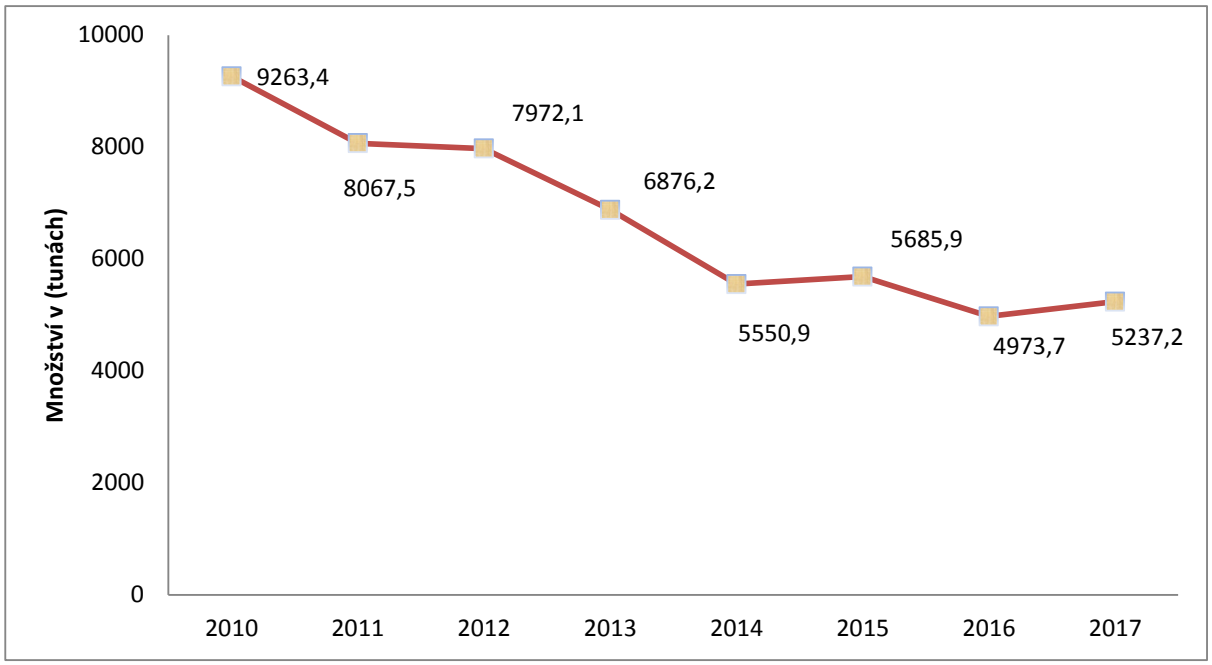
Dvěma nejčastěji ozařovanými komoditami v EU jsou žabí stehýnka (zhruba 57 %) a sušené aromatické byliny, koření a zeleninové ochucovací přípravky (zhruba 21 %). Obrázek 1 ukazuje rozdělení produktů ozářených ve schválených ozařovnách v členských státech EU v letech 2016 a 2017.

Obrázek 1 – Rozdělení ozářených potravin v EU v letech 2016–2017 podle kategorií

Množství potravin (v tunách) ošetřených ionizujícím zářením v EU od roku 2010 klesá, jak je znázorněno na obrázku 2.

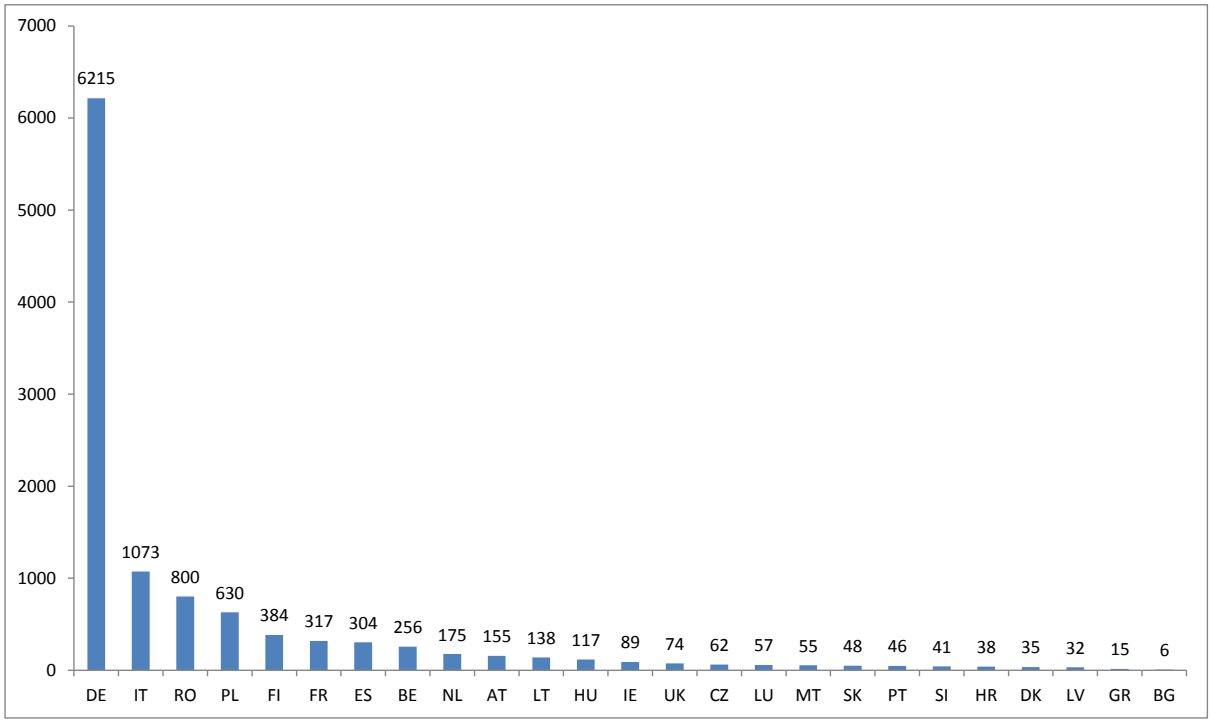
Obrázek 2 – Množství potravin ošetřených ionizujícím zářením ve schválených ozařovnách v Evropské unii od roku 2010.

5. VÝSLEDKY KONTROL VE FÁZI UVÁDĚNÍ NA TRH

Za období 2016–2017 bylo 24 členskými státy analyzováno 11 162 vzorků, tj. v průměru o 7,02 % méně než v roce 2015. Údaje jsou pro každý členský stát k dispozici v příloze II a shrnuty na obrázku 3.

Obrázek 3 – Vzorky analyzované ve fázi uvádění výrobků na trh v jednotlivých členských státech za rok 2016–2017.

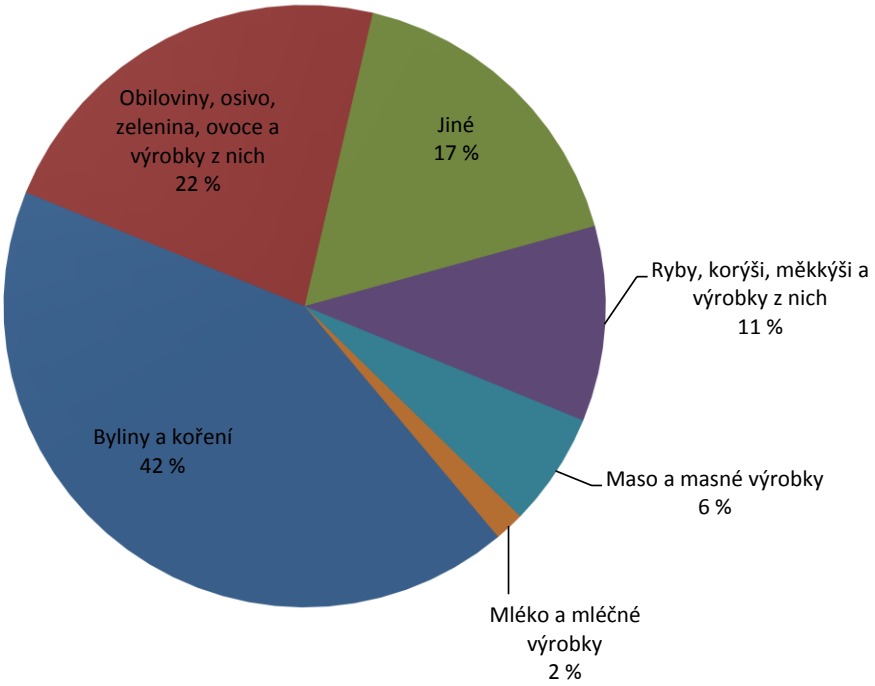

Pět zemí (čtyři členské státy a Norsko) v letech 2016–2017 neprovedlo žádné analytické kontroly ve fázi uvádění výrobků na trh kvůli rozpočtovým omezením (Chorvatsko (2016), Dánsko (2017) a Norsko (2016 a 2017)), kvůli nedostatečné laboratorní kapacitě (Estonsko a Kypr (2016, 2017)) a kvůli jiným prioritám v oblasti kontrol (Švédsko ((2016, 2017)). Malta v roce 2017 nepodala zprávu o žádném vzorku.

Z celkového počtu 11 162 vzorků bylo 87 nevyhovujících (0,8 %) a 113 (1 %) mělo neprůkazné výsledky. Zjištěný nesoulad spočíval zejména v nesprávném označování a zakázaném ozařování. Procentní podíl nesouladu byl nižší než v předchozí zprávě.

Jak ilustruje obrázek 4 tvořily ve fázi uvádění výrobků na trh většinu analyzovaných výrobků „byliny a koření“ (42 %) a „obiloviny, semena, zelenina, ovoce a výrobky z nich“ (22 %). U kategorie „Ostatní“ (doplňky stravy a polévky a omáčky) byl procentní podíl 17 %

Obrázek 4 – Kategorie **potravin** analyzovaných v Evropské unii ve fázi uvádění výrobků na trh v letech 2016–2017

Obiloviny, osivo, zelenina, ovoce a výrobky z nich 22 %
Jiné 17 %
Ryby, korýši, měkkýši a výrobky z nich 11 %
Maso a masné výrobky 6 %
Mléko a mléčné výrobky 2 %
Byliny a koření 42 %